

Ontdek 100 Beleefpunten in en rond het Vijlenerbosch - 02-01-2012

Het Vijlenerbos, een unieke omgeving met zijn uitgestrekte bossen, hoogteverschillen, uitzichten, holle wegen, beekjes en dalen.

Beleefpunten: bezienswaardigheden en plaatsen die een bijzondere energie uitstralen in de '7 rotten'.

U begint uw ontdekkingsreis op een van de vijf startpunten en toetst de coördinaten van een beleefpunt in uw GPS-systeem.

Maak gebruik van een GPS-apparaat of download GPS-software voor uw telefoon van internet.

U wordt geadviseerd een wandel- of fietskaart bij de VVV aan te schaffen.

Dit overzicht is gemaakt door Mariska van der Werf (Hoeve Rott, Vakantie- en Vitaliteitscentrum in Rott, www.hoeverott.nl) in samenwerking met Paul Franssen (www.paradijvogels.nl).

Aanvullingen en aanpassingen op dit overzicht zijn van harte welkom. Mail ze alsjeblieft naar info@hoeverott.nl.

Startpunt 1. 'Elzetterbosch'	Parkeren aan de bosrand 50-46-59 NB / 05-56-26 OL		
Geologisch monument Grindgroeve Elzetterbosch	50-46-54 NB 05-56-30 OL	Grote zandsteen. Een deel lijkt op de moederschoot. Vlakbij ligt een open veld met een paardenzandbak van de ruitervereniging. Voor 1960 'Voeleborn': vuilnisstortplaats van Wittem. Foto: http://nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Vaals-Geologisch_monument_Grindgroeve_Elzetterbosch_(3).JPG	Elzet
Krachtplek aan het einde van het Elzetterbosch	50-46-58 NB 05-56-27 OL	Verrassende open plek aan de rand van het bos met uitzicht door de bosrand.	Elzet
Sterrensteen' in het Elzetterbosch aan de oostkant met informatiebordje	50-46-39 NB 05-57-01 OL	Foto: http://nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Vaals-Geologisch_monument_Sterrenstenen_Vijlenerbosch_(2).JPG en http://nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Vaals-Geologisch_monument_Sterrenstenen_Vijlenerbosch_(8).JPG http://nl.wikipedia.org/wiki/Vijlenerbos	Elzet
Ijzeren 'raket' aan de rand van het Elzetterbosch	50-46-45 NB 05-56-12 OL	Roestige oude reclamezuil of raket van buitenaardse wezens? Zie foto Mariska : raket met Paul Franssen.	Elzet
Bankje met uitzicht aan de Akerstraat van Elzet naar Bommerig	50-47-06 NB 05-55-59 OL	Uitzicht op 'Toscane' (hoge populieren), zendmast Eys, Mechelen en Schweiberg. Foto: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandering#5661222330337603042	Elzet
Bijzonder uitzichtpunt: 'Rotter Loak'. Tegenover Ecohut 't bos in, voorbij kruisje links staat 't bankje rechts.	50-47-12 NB 05-46-44 NB	Zie foto Mariska : kruisje bij dit uitzichtspunt. Bankje met uitzicht richting Schweiberg.	Rott
Hoeve Rott, Rott 31	50-47-17 NB 05-56-58 OL	Foto: www.hoeverott.nl Vakantie- en Vitaliteitscentrum met B&B met een adembenemend panoramisch uitzicht. Deze sfeervolle carréhoeve ligt op een stille krachtplek en biedt mogelijkheid voor bezinnen, onthaasten en opladen.	Rott
Dorpspomp Rott, vakwerkhuisje nr. 36 en bakhuisje tegen boom	50-47-12 NB 05-56-46 OL	Foto op http://nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Vijlen-Waterpomp_Rott.JPG en op https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandering#5661221126575105234	Rott
Ecohut, Rott 63	50-47-12 NB 05-56-42 OL	http://www.ecohut.nl foto:	Rott

		https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661221325032869810	
Moordkruis Maecke Koeckarts , Kleebergerweg (weg van Rott naar Bommerig, links ter hoogte van de splitsing naar Elzet).	50-47-11 NB 05-56-24 OL	Tekst en foto: http://veldkruus.nl/kruisVdMnd.php?dtm=2011-01-01 . Foto: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661221849292365634 . Het kruis op deze plek is een moordkruis en herinnert ons aan de moord op Maecke Koeckarts (circa 20 jaar)in 1653. In het stenen kruis is de volgende tekst ingekerfd: IHS ANO 1653 DEN 8-8B: IST MAECKE KOECKARTS IAEMMERLICK OMCOME GOODT TROST DE SELE. AMEN. De datum van de moord 8-8B 1653, Het eerste teken (van 8-8B) is zondermeer een 8 maar het tweede teken (8) zou ook wel eens het teken kunnen zijn voor het Griekse woord "OCTO" en de B kan staan voor het woord "BRIS", dus m.a.w. de datum voor de moord zou dan zijn de 8e OCTOBRIS, dus de 8 oktober en niet 8 augustus. (let maar eens op het verschil in vorm van de twee tekens (8). Over wat zich exact heeft afgespeeld op die bewuste dag lopen de verhalen nogal uiteen. De een houdt het er op dat Maecke werd aangerand en vermoord door een herder die haar had opgewacht tijdens het sprokkelen van hout in het bos. Een andere versie meldt dat Maecke werd vermoord door een afgewezen minnaar. Tijdens het hoeden van de schapen van haar vader op de heide bij het Vijlenerbos, verraste hij het meisje en vermoorde haar. Een derde verhaal is dat Maecke werd 'begeerd' door twee broers. Het meisje kon niet kiezen tussen beide broers. Ze had aangegeven dat diegene die haar het eerst een gouden ring, destijds een vermogen voor boerenzonen, aan haar vinger kon schuiven met haar zou mogen trouwen. Een van de broers slaagde hierin waarop de andere broer uit jaloezie de hand sloeg aan Maecke.	Rott
Kleine voort	50-47-50 NB 05-56-28 OL	Doorwaadbare plek door de Heumerbeek. Hier komen veel bronnetjes voor, waaruit in alle richtingen beekjes ontspringen, zoals de Cotesserbeek , de Klitserbeek , de Hermensbeek , de Lombergbeek , de Harleserbeek , de Hermansbeek en de Zieversbeek . De speciale beleving van de bronnen en bronbeken is mogelijk via drie wandelroutes langs de bronnen en bronbeken. De routes worden beschreven in een prachtig vormgegeven wandelgidsje, dat voor 1,50 te koop is bij verschillende punten in Epen, zoals de VVV en hotels. De routes zijn gemarkeerd en onderweg staan diverse informatiebordjes die de wandelaars van achtergrondinformatie voorzien. Hier komt nog een website van: Epenbronneland.	Rott
Wijndomein St. Martinus	50-47-19 NB 05-57-59 OL	http://www.wijngaardmartinus.nl	Rott
Wegkruis met Mariagrotje	50-47-20 NB 05-57-12 OL	http://www.panoramio.com/photo/34883833?source=wapi&referrer=kh.google.com Er tegenover ligt wegkruis Boomerbergweg J. Debetz die onder de paardenkar verongelukte.	Melleschet
Bron Melleschet huisnummer 61	50-47-30 NB 05-57-24 OL	De Putz van melleschet kun je zien als je door het hek kijkt van huis Melleschet 61.	Melleschet
Wegkruis Boomerbergweg	50-47-18 NB 05-57-25 OL	Ter nagedachtenis aan het overlijden van J.Debetz in 1911; hij kwam per ongeluk onder een paardenkar. Een leuke 5KM wandeltocht veldkruisen: http://veldkruus.nl/wandeling.php?w=16 . 60 Foto's en locatie van wegkruisen rondom Vijlen: http://www.vijlen.net/randomvijlen/wegkruisen/	Melleschet
Restanten van de eerste Nederlandse cementfabriek Enci in hoogstamboomgaard Melleschet,	50-47-23 NB 05-57-32 OL	De overblijfsels van de voorloper van de Eerste Nederlandse Cement Industrie zijn te bewonderen in een weiland in Melleschet. Daar, in Vijlen, werd als eerste in Nederland uit mergel cement gemaakt. Mergel is in het verleden ook gewonnen om te dienen als	Melleschet

informatiebord en wegwijzer		bouwblokken voor de woningbouw. Deze hak- en breekactiviteiten sedert de Romeinen hebben op bepaalde delen de ondergrond van Zuid-Limburg tot een gatenkaas gemaakt. Deze gaten dienden later voor allerlei doeleinden, zoals schuilplaatsen, kerken, smokkelpaden en championkwekerijen. Foto. Tekst en foto. Vijlen bevindt zich op een dikke laag mergel die ruwweg 70 miljoen jaar geleden ontstaan is uit kalkschaaldiertjes in een mediterrane ondiepe zee. Deze mergel is in het verleden gewonnen om te dienen als bouwblokken voor de woningbouw. Deze hak en breekactiviteiten sedert de Romeinen hebben op bepaalde delen de ondergrond van Zuid Limburg tot een gatenkaas gemaakt die later allerlei doelen dienden zoals schuilplaats, kerk, speelplaats, smokkelpaden, (aatom)schuilkamer, championkwekerij, kunstatelier. Een toeristische attractie die zeker niet overgeslagen mag worden. Einde vorige eeuw werd in Vijlen als eerste in Nederland uit deze mergel cement gemaakt. Door gebrekkige verbindingen (geen waterwegen) was deze industrie geen lang leven beschoren. Maar haar naam leeft voort in de naam van de ENCI (Eerste Nederlandse Cement Industrie). Deze fabriek in Maastricht voorziet in meer dan 50 % van de Nederlandse cementbehoefte. Men treft in Vijlen als laatste restanten van deze industrie nog enkele gemetselde bogen aan en de "koel", de winplaats van mergel in dagbouw, nu omgetoverd toe een groot centraal dorpsplein met speelgelegenheid. Naderhand (2 miljoen jaar geleden) heeft de Maas deze streek overspoeld en monde uit in de Rijn boven Keulen. In de ondergrond zijn hier en daar bijvoorbeeld kiezel en zand te vinden. Door opstuwing van de aarde aan de oostzijde van Limburg is de Maas in westelijker richting gedwongen. Vijlen ligt (midden dorp) op ongeveer 200 meter boven NAP.	
Bron Bermetijn (betonnen bak tegenover Enci), Mellescht 8	50-46-56 NB 05-57-48 OL	Dorpsbron van Vijlen en Melleschet in privé-weiland 5 m van de beek met poel.	Melleschet
Natuurtuin de Heebrig	50-47-37 NB 05-57-22 OL	IVN Natuurtuin De Heebrig Natuurtuin 1.3 ha groot met meer dan 500 soorten aan wilde planten.	Melleschet
Dassenhol Munnixweg (verbindingsweg Melleschet-Vijlenstraat)	50-47-15 NB 05-57-24 OL	Foto's Dassenholen algemeen	Rott
Oud Bakhuis, Bommerigerweg 21	50-46-49 NB 05-55-37 OL	Schilderachtig bakhuisje gemaakt van bouwmaterialen uit de streek: hout, leem, vuursteen, mergel en baksteen. Bekijk ook vakwerkhuis nummers 34 en 40. Foto: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661222730866435858	Bommerig
Villa Emmaus, aan de bosrand, Bommerigerweg 23 met uitzicht	50-46-38 NB 05-55-41 OL	Emmaus voorziet op basis van opstallen in combinatie met de afgezonderde situering over een opmerkelijk veelzijdig en samenhangend spectrum van historische belevings- en ervaringsmomenten. Dit voormalige buitenverblijf voor priesterstudenten werd gebouwd in 1904 voor en door de paters Redemptoristen. Het was tot 1968 als zodanig in gebruik, sinds 1995 woonhuis. De grote stenen op het terrein werden door de paters als zomeractiviteit uit het bos opgegraven en naar Emmaus gesleept. Emmaus heeft een markante architectonische verschijningsvorm die binnen de geschiedenis van de Nederlandse bouwkunst als zeldzaam kan worden aangemerkt; het gebouw is zowel uitwendig als inwendig gaaf behouden gebleven, hetgeen o.m. blijkt uit constructies, hoofdvorm, indeling, schilderingen met bijbelse thema's en detaillering; opmerkelijke	Bommerig

		cultuurhistorische betekenis is gelegen in het fenomeen "recreatief buitenverblijf voor priesterstudenten", zijnde een zeldzame en karakteristieke bouwopdracht uit het begin van de twintigste eeuw. Foto en toelichting. http://www.kerkgebouwen-in-limburg.nl/view.jsp?content=15108 . Foto: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661223694278340082 . Foto uitzicht vanuit Emmaus op Camerig: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661223463525659010	
Startpunt 2. Camerig/Cottessen Parkeren bij Rozenhof 50-46-11 NB / 05-55-43 OL of Buitenlust 50-46-10 NB / 05-56-09 OL met uitzichtspunt!			
Uitzicht Restaurant Buitenlust, Camerig 11 (hoek Toeristenweg/Groeneweg) (P)	50-46-10 NB 05-56-09 OL	Uitzicht op stukje België met het treinen-rangeerterrein van Montzen, in de verte het begin van de Ardennen met de Baraque Michel en het kerkje van Sippenaeken. www.buitenlust.nu	Camerig
Uitzichtspunt bij camping restaurant Rozenhof (P)	50-46-11 NB 05-55-43 OL		Camerig
Wegkruis tussen 3 kastanjabomen Lingbergweg	50-46-08 NB 05-55-52 OL	Camerig is een beschermd dorpsgezicht. Foto: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661224802133408290	Camerig
Camerig 6a 'Eeuwen over'	50-46-07 NB 05-55-52 OL	www.eeuwenover.nl	Camerig
Vervallen vakwerkhuis Camerig 5	50-46-00 NB 05-55-54 OL	Foto: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661224523069454818	Camerig
Vakwerkhuis nr. 2	50-45-09 NB 05-56-01 OL		Camerig
Archeologisch monument ten noorden van Camerig	50- 46- 30 NB 05- 55-28 OL	Terrein met sporen van een ijzersmelterij, mogelijk uit de Romeinse tijd. Foto: http://nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Vaals-Terrein_ten_noorden_Camerig_(1).JPG	Camerig
Prehistorische slijpsteen en oud Bakhuis 'Gene Zijde'	50-46-00 NB 05-55-55 OL	5000 jaar geleden slepen mensen hun messen en bijlen met deze steen. Het is de rechter steen als je voor het bakhuisje staat. Foto: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661225316291288178	Camerig
Schrijvershuisje, oud bakhuisje, Camerig 1a	50-45-56 NB 05-55-58 OL	Dominee mevrouw Klink schreef hier haar kinderbijbel. De deur wordt half geblokkeerd door de grote kastanjeboom. Foto: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661224118864956370	Camerig
Blokhut aan de Groeneweg, 2 ^e s-bocht na restaurant Buitenlust	50-46-13 NB 05-56-08 OL	Plaats met bankjes	Vijlenerbosch bij Camerig
Uitzichtspunt met informatiebord bij Hoeve Ten Bosch, Cottessen 12-13	50-45-53 NB 05-56-26 OL	www.paradijsvogels.nl . Open carrehoeve in vakwerk, met hoofdgedeelte uit ca. 1560. Nu in gebruik als vakantiewoning, groepsaccommodatie, groene meetings en centrum voor groepsactiviteiten en natuurontwikkeling. Uitzichtspunt met tableau: toppen van de Ardennen (Botrange, Baraque Michel) en Geuldal. CO2-neutraal bedrijf met Green Key label.	Cottessen

Vakantiehuis 'De Hazelmuis' , Cottessen 14b	50-46-06 NB 05-56-31 OL	Zie foto Mariska : boomgaard en poel door haag met tweelingbomen . Vakwerkhuis met prachtig uitzicht. Vuursteengevel. Houten bever. http://www.vakantiehuis-hazelmuis.nl . De zeldzame hazelmuis komt veel voor in de Zuid-Limburgse bosranden en is graag in de buurt van braamstruiken, hazelaar en kamperfoelie.	Cottessen
Hoeve Vernelsberg	50-45-60 NB 5-55-21 OL	Deze hoeve is een van de mooiste monumentale boerderijen in Zuid Limburg. Wat de hoeve architectonisch bijzonder maakt, is dat vijf gebouwen een driehoek vormen. Deze plek werd in de 14e eeuw voor het eerst bewoond, terwijl de huidige vijf gebouwen tot stand kwamen in de 18e en 19e eeuw. Twee van de stallen en het bakhuis zijn opgetrokken uit het plaatselijke blauwsteen. De koestal, getroffen door een V1 bom in de Tweede Wereld Oorlog, is een vakwerkgebouw waarvan de vakken ingevuld zijn met bakstenen. Het geheel is een landgoed en wordt aan één kant over een lengte van een kleine kilometer, begrensd door de Geul. Na het vertrek van de laatste boer werden vooral de paarden- en koestal zeer intensief gerenoveerd. Begin 2009 legden de nieuwe eigenaren de laatste hand aan elf kamers voor maximaal 24 personen. http://www.erfgoedlogies.nl/Epen-Limburg-Hoeve-Vernelsberg-Bed-And-Breakfast-log-246-Ing-nl.html	Cottessen
Bellehoeve, Cottessen 10: monument, lindeboom, oud wegkruis, poortinscriptie, waterkoelbak	50-45-45 NB 05-56-16 OL	Foto: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandering#5661226461641446002 Foto wapen boven poort Foto Maria naast poort Cottessen is een beschermd dorpsgezicht. In 2004 vertegenwoordigde Cottessen de Provincie Limburg in een verkiezing van Mooiste Plek van Nederland (NCRV). In 2005 volgde een 5 sterren waardering voor Natuur en Landschap voor het Geul- en Gulpdal. Cottessen is een van de mooiste gebieden in het Geuldal. Cottessen is in cultuur gebracht vanuit de carreboerderij Bellet, een boerderij die daar in de dertiende eeuw of eerder is gevestigd. De boerderij draagt boven de poort een gevelsteen met het wapen van de abdij van Burscheid met de Latijnse wapenspreuk Dominus Providebit (De Heer zal voorzien) Dit was vroeger een arme streek in Limburg en als gevolg daarvan zijn de oude vakwerkhuisen veelal gehandhaafd. Gesloten hoeve uit 1740. http://www.hoevebellet.tk . Samen met enkele vochtige bosjes, Geulweiden en een vakwerkboerderij is het eigendom van Het Limburgs Landschap.	Cottessen
Belletboomgaard	50-45-56 NB 05-56-11 OL	Foto's: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandering#5661230163087794450 https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandering#5661230430403518306 Foto koe met tong tussen haag om Belletboomgaard Aan het natuurreservaat Cottessen grenst de Belletboomgaard, een magnifieke hoogstamboomgaard. De hoogstamboomgaard behoorde oorspronkelijk bij de Bellehoeve. Er groeien meer dan 350 appel-, peren- en enkele pruimenbomen. Het fruit wordt geraapt en verwerkt tot appelsap en Eau de Vie de Limbourg, een soort Calvados. Verwerking van rijp en gevallen fruit voor het bereiden van stroop en (dik)sappen: zie www.crombach.nl . Sjang Crombach was de grondlegger van deze biologisch dynamische boomgaard; hij was een	Cottessen

		slowfood trekker avant la lettre.	
Paddenpoel in jonge aanplant van Belletboomgaard boven de Heimansgroeve	50-45-52 NB 05-55-56 OL	Prachtige natuurlijke vijver waar padden, libellen en vogels zich thuis voelen. Foto: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661229162437210194	Cottessen
Cottesserhoeve en camping, Cottessen 6	50-45-34 NB 05-56-27 OL	http://www.cottesserhoeve.nl/ Vanuit de Parkeerplaats van Cottesserhoeve kijk je uit over Nederlands, Belgisch en Duits heuvelgebied. Deze dwarshuisboerderij heeft een schuur uit circa 1736.	Cottessen
Hoeve Ter Moere, Cottessen 8	50-45-32NB 05-56-21 OL	www.hoevermoere.nl Monumentale vakwerkboerderij van ongeveer 500 jaar oud gemaakt met zandsteen. Tegenover ligt een klein vakwerkhuis op nummer 7 met zicht op Sippenaken. Foto uitzicht Sippenaken: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661227509087533378 . Foto Ter Moere: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661227786944896514	Cottessen
Zwarte brug over de Geul en de Voort	50-45-31 NB 05-56-01-OL	De voort is bekend van de Brandreclame met het groene busje. De Geul is de snelst stromende rivier van Nederland. De Geul is een zijrivier van de Maas. Ze ontspringt uit bronnen in de omgeving van Lichtenbusch, een dorp in de Belgische gemeente Eynatten, op een hoogte van 280 meter boven N.A.P., en mondt dan 56 kilometer stroomafwaarts bij Voulwammes, op een hoogte van 38 meter boven N.A.P. in de Maas uit. Het gemiddelde verval bedraagt circa 3 m/ km, waarbij het minimum van 1,33 m/ km bij Houthem wordt gehaald en het maximum van 7, 62 m/ km bij Epen. Ten zuiden van Epen, bij Cottessen, komt de Geul Nederland binnen. Tweederde, ofwel 36 kilometer, van de rivier ligt in Nederland. De breedte van de dalbodem varieert van minder dan 100 meter in België tot meer dan 600 meter in Nederland. Het is een snel stromende regenrivier met wisselende waterstanden die samenhangen met de hoeveelheid neerslag in het stroomgebied. De gemiddelde afvoer bedraagt 1 m ³ / sec. bij de Belgisch/ Nederlandse grens en neemt toe tot 3 m ³ in Meersen. De Geul is zeer ondiep, bij normale waterstand varieert de diepte tussen de drie en de acht decimeter. Alleen bij watermolens, waar het water gestuwd wordt, kan de diepte oplopen tot anderhalve à twee m ³ . Foto: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661228131617338914 Foto Geul: http://nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Vaals-Geul_bij_de_Heimansgroeve.JPG	Cottessen
Hoeve Bervesj en Berversbeek, Cottessen 9	50-45-34 NB 05-55-59-OL	http://www.geuldal.com/vakantiehuisen-limburg/vakantiehuis-/vakantiehuis-cottessen/vakantiehuis-bervesj-schuur.html	Cottessen
Carré-boerderij Cotessen 1 met mooi uitzicht	50-45-46 NB 05-56-59 OL	Kudde Wisenten beheert dit landgoed (Europese Bison).	Cottessen
Carré-boerderij Cotessen 3 met mooi uitzicht en dassenburchten	50-45-43 NB 05-56-51 OL	Eigendom van Limburgs Landschap. Zie ook de enorme dassenburchten in deze holle weg.	Cottessen

Carré-boerderij Cotessen 5	50-45-40 NB 05-56-43 OL	Een schilderij van Van Gogh hangt hier aan de gevel.	Cotessen
Cotessergroeve met informatiebord.	50-45-32 NB 05-56-15 OL	Schaliegroeve uit de carboontijd. Deze ligt aan de cotesserbeek of grensbeek.	Cotessen
Heimansgroeve en beginpunt Gedichtenroute langs de Geul	50-45-40 NB 05-55-54 OL	Langs de Geul bij Cotessen is in 2008 gestart met het aanleggen van een gedichtenroute. Langs de hele loop van de Geul, van Cotessen bij Vaals tot Voulwames bij Meerssen, zijn stenen zuilen met gedichten aangebracht. De gekozen gedichten staan in relatie met de plaats. Op deze manier worden veel facetten van het landschap langs de Geul, de ervaringen van mensen met betrekking tot het landschap en natuur belicht. Er zijn gedichten geplaatst van bekende dichters zoals H. Gorter en S. Vinkenoog en onbekende dichters. Van deze gedichtenroute bestaan ook twee flyers. Deze zijn gratis verkrijgbaar bij de diverse kantoren van VVV Zuid-Limburg.	Cotessen
Kampgroeve	50-45-39 NB 05-55-56 OL		
Morenekegel en Belletbeek	50-45-40 NB 05-55-54 OL		
Uitzichtpunt bij bankje en KNMI-seismisch station boven de Heimansgroeve	50-45-40 NB 05-55-54 OL	Foto Heimansgroeve: Geologisch monument Heimansgroeve De groeve is een geologisch monument dat wordt beheerd door de Stichting Het Limburgs Landschap. Het oudste stukje van Nederland bevindt zich in de Heimansgroeve en de Cotessergroeve. Er komen gesteentelagen aan de oppervlakte die zo'n 330 miljoen jaar geleden zijn ontstaan. De Heimansgroeve is een voormalige steengroeve en is genoemd naar de natuuronderzoeker Eli Heimans. Dit is de enige locatie in Nederland waar gesteente uit het Carboon aan de oppervlakte komt: Cotessersteen (of kwartsiet) genoemd. Het is destijds ook kort gebruikt door de keramische industrie te Maastricht. Deze steen was n.l. zeer geschikt om in gemalen vorm chamot van te maken (vuurvaste wanden voor de ovens). Foto Heimansgroeve: http://nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Vaals-Geologisch_monument_Heimansgroeve_(2).JPG . Omdat het gesteente hier erg hard is heeft het KNMI onder de groeve een seismologisch meetstation opgesteld om aardbevingen te registreren.	
Oude holle Lindeboom, Belliterweg	50-46-48 NB 50-57-24 OL	De oude linde is een grensboom die de grens van het Oostenrijkse- Habsburgse Rijk markeerde. Deze linde dateert uit de zestiende eeuw. Er zit een heel oud eenvoudig smeedijzeren wit kruisje op. Foto: http://www.vijlen.net/randomvijlen/wegkruisen/images/wegkruisen37-b.jpg	Cotessen
Grenspaal 8	50-45-24 NB 05-56-10 OL	Grens bij de Geul aan de achterkant van het campingterrein. Nummer 8 staat op de achterkant.	Cotessen
Meetgoot Waterschap	50-45-29 NB 05-56-05 OL	Het waterschap Roer en Overmaas meet hier de hoeveelheid water die per uur via de Geul Nederland binnenstroomt.	Cotessen

Gedichtenroute langs de Geul bij Cottessen			
Het eerste gedicht in Cottessen gaat over Kerstmis in Cottessen en de maretak.	50-45-40 NB 05-55-54 OL	In 2008 is gestart met het aanleggen van een Gedichtenroute langs de Geul. De route is in 2010 gereed gekomen. Langs de hele loop van de Geul in Limburg, van Cottessen bij Vaals tot Voulwames bij Meerssen, is er nu een lint van stenen zuilen waarop gedichten zijn aangebracht. De gedichten zijn zo gekozen dat er een zekere relatie is tussen gedicht en de plaats waar het staat. Op deze manier worden veel facetten van het landschap langs de Geul, en de ervaringen van mensen met betrekking tot landschap en natuur belicht. De route bestaat uit zuilen met gedichten van bekende namen, zoals Herman Gorter, Simon Vinkenoog, Rutger Kopland en even interessante minder bekende schrijvers. Allemaal zullen ze hopelijk lezers en wandelaars boeien en ontroeren door een rake beschrijving, een mooi beeld, een interessante gedachte, herkenbare emotie, of juist een nieuw inzicht of een verrassend verband dat tot nadenken stemt. Er is een kleurrijke flyer, die beknopte, interessante achtergrondinformatie bevat van de elf gedichtenlocaties, een routekaartje en een foto. De flyer van de Gedichtenroute is gratis verkrijgbaar onder andere bij diverse bijkantoren van VVV Zuid-Limburg, Museum Land van Valkenburg en diverse hotels. Foto's	Cottessen
Het tweede gedicht in Cottessen heet 'De roeier' en staat bij de ijzeren brug over de Geul.	50-45-37 NB 05-56-00 OL		
'De IJzeren brug'	50-45-40 05-55-54		
Startpunt 3. Zevenwegen	Parkeren op recreatieplek Vijlenerbosch 50-46-09 NB / 05-56-19 OL		
Zevenwegen, parkeren onder eik, Toeristenweg	50-46-04 05-57-07	De ondergrond van de Vijlenerbossen wordt gevormd door het zogenaamde vuursteeneluvium. Dit zijn de restanten van een laag kalksteen. De kalksteen is door de inwerking van humuszuren opgelost en de vuursteen bleef over.	Vijlenerbosch
Vuursteeneluvium met informatiebord	50-46-01 NB 05-55-11 OL		
Dennenlaan in het Vijlenerbosch	50-45-56 NB 05-57-53 OL	Vanaf Epenerbaan loopt deze uit bij Boscafé 't Hijgend Hert.	Vijlenerbosch
Belemnietenkerkhof	50-45-38 NB 05-57-32 OL	Eli Heijmans (van de Heijmansgroeve) beschrijft deze vindplek in 1928 van belemnietenfossielen (afkomstig van een soort inktvissen) in zijn boek 'Ons Krijtland'.	Vijlenerbosch
Blokhut aan Rugweg kruising Vijlenerbosch-Epenerbaan	50-45-58 NB 05-57-41 OL	Gelegen aan een speelveld.	Vijlenerbosch
Blokhut bij Lodge 7 Vijlenerbosch aan de kant van Raren	50-46-00 NB 05-59-01 OL	Blokhut Epenerbaan bij Lodge 7	Vijlenerbosch
Uitzichtpunt bij restaurant Lodge 7 (Epenerbaan 1) en dikke steen langs de weg	50-46-00 NB 05-59-02 OL	Lodge 7: www.lodge7.nl . Foto: http://www.panoramio.com/photo/14882994?source=wapi&referrer=kh.google.com	
Boscafé 't Hijgend Hert, Harles 23	50-46-17 NB 05-57-53 OL	http://www.hijgendhert.nl	Vijlenerbosch
Zandstenen Vijlenerbos langs de	50-46-01 NB	In het Vijlenerbos liggen een aantal geologische monumenten, zandsteenblokken. Deze stenen	Vijlenerbosch

Epenerbaan Doline met informatiebord	05-57-26 OL 50-46-01 NB 05-57-30 OL	zijn gevormd door verkit zand en de grote hoeveelheden kiezelzuur. Deze monumenten zijn te zien langs de Epenerbaan en zijn ontstaan tijdens het Tertiair. Het Tertiair was ooit het derde grote tijdvak in de geologische indeling van de geschiedenis van de aarde, een periode van 65 tot 2,5 miljoen jaar geleden. Andere restanten zijn dolines in het bos. Dit zijn trechtervormige kraters, waarin de kalksteen is opgelost door water en zure regen. Hierdoor is de boven grond in de scheuren van het opgeloste kalk gezakt op vele plekken in het bos. http://www.geosites.nl/publicaties/20&s=map zandstenen Foto: http://nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Vaals-Zandsteenblokken_Vijlenerbossen_(5).JPG	
Plek van de voormalige brandtoren	50-45-47 NB 05-57-33 OL	Van de fundamente restteert nog een betonnen poot van 30x30 cm met een kruisje erop.	Vijlenerbosch
Grafheuvels in het Malensbosch Kindergraf opengewerkte grafheuvel aan de weg met bronzen geraamte van een kind met informatiebordje Grafheuvel aan wandelpad (witte paaltjesroute) Solitaire grafheuvel dieper in het bos	50-46-01 NB 05-58-59 OL 50-45-55 NB 05-58-52 OL 50-45-30 NB 05-58-45 OL	Er zijn verschillende grafheuvels in het Vijlenerbos gevonden. Uit deze heuvels kan worden afgeleid dat het gebied rond het huidige dorp, al voor de Romeinse tijd bewoond werd. Deze ronde heuveltjes in het bos stammen uit de tijd van de Bandkeramikers en zijn waarschijnlijk tussen 3500 en 5000 jaar oud. De meeste van deze grafheuvels zijn in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw opgegraven. Ook zijn er koepelgraven te vinden, gemeenschappelijke graven van zo'n 5000 jaar geleden. De graven zijn nu te herkennen als met gras bedekte heuvels tegen de flanken van het Vijlenerbosch. Grafheuvels = koepelgraven. Een van de meest herkenbare grafheuvels in het Malensbosch is het 'Kindergraf'. Het dankt zijn naam aan de melktandjes die er tussen de crematieresten werden gevonden. Tekst gedicht op bordje: Sluimer kind uit bronzen tijd in de fossiele schoot van natuur en eeuwigheid. A. Eussen. Zie foto Mariska : steen met bronzen beeld van kind. Foto's Volg de witte paaltjesroute van Staatsbosbeheerroutes: de Heerenhouwroute. Uit grafheuvels in het Vijlenerbos (Malensbos) kan echter worden afgeleid dat het gebied rond het huidige dorp al lang voor de Romeinse tijd bewoond werd. Deze ronde heuveltjes in het bos stammen uit de tijd van de Bandkeramieken en zijn waarschijnlijk tussen 3500 en 5000 jaar oud. De meeste van deze grafheuvels zijn in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw opgegraven door de Duitse geoloog Liese , maar sommigen zijn nog onaangeroerd. Verdere kostbare bezittingen ontbraken echter. Gezien het feit dat er wel enkele scherven uit de Romeinse tijd werden gevonden, gaan deskundigen ervan uit dat het graf geplunderd is door de Romeinen. In het Malensbosch zijn de oudste sporen van menselijke activiteit te vinden als koepelgraven. Dit zijn gemeenschappelijke graven van de bewoners van zo'n 5000 jaar geleden. De graven zijn nu te herkennen als met gras bedekte heuvels tegen de flanken van de Vijlener bossen. Ze hebben een doorsnede van 10 tot 20 meter en zijn 2 a 3 meter hoog.	Vijlenerbosch
Russisch kruis in het Kerperbos	50-45-41 NB 05-57-45 OL	Als je het Kerperbos intrekt, het breedste bospad volgt, stuit je na ongeveer zeven- à achthonderd meter op een ongeveer twee meter hoog groen kruis. Dat meteen opvalt door zijn afwijkende vorm. Het is een Byzantijns kruis. Met vier armen, de bovenste iets korter dan de onderste. In het midden van de bovenste armen staat een klein plaatje met daarop de tekst: Ter herinnering aan de Russische krijgsgevangenen die tussen 1916 en 1918 de dood vonden. Het kruis werd vergezeld door een grillige eikenknotboom (grensboom) met de naam 'Kroddelseik'. Deze boom is helaas verdwenen omdat hij rot was. Foto's Russisch kruis Foto's 65 kruisen: http://www.vijlen.net/randomvijlen/wegkruisen/russisch%20kruis.html	Kerpersbos

Startpunt 4. Vijlen/Vijlenberg	Parkeren in het dorp Vijlen		
De Sint-martinuskerk Vijlen	50-47-14 NB 05-57-48 OL	http://www.vijlenplein.nl/vijlen/bezienswaardigheden/st.-martinuskerk/ http://www.vijlenplein.nl/fotos-en-films-van-vroeger-en-nu/1/fotos-kerk-vijlen/ Foto: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandering#5661232386922696690 De Sint-Martinuskerk is een kerkgebouw in Vijlen in de Nederlands Nederlands Zuid-Limburgse gemeente Vaals . Ze staat dominerend langs de hoofdweg van Vijlen op 195,62 meter hoogte bovenop een heuvel in het dorp, waardoor ze van verre te zien is. Ze is daarmee een van de hoogstgelegen parochiekerken van Nederland. Op de plaats van de kerk werd er reeds in de 7e eeuw een kerkje gebouwd, gesticht door St. Clodulfus . Tot 1860 bezat het dorp een middeleeuwse kerk. De kerk is gebouwd in de periode 1860-1862 en ontworpen door Carl Weber . Wegens waarschijnlijk financiële problemen duurde het tot 1879 voordat de kerk definitief af was. Ze is van het type hallenkerk en de stijl is geïnspireerd op Nederrijnse gotiek. De neogotische kerk is van het zogenaamde Stuffenhalletype , wat inhoudt dat de drie schepen van de kerk even hoog zijn en onder één dak met elkaar liggen, waarbij de zijschepen smaller zijn dan het hoofdschip. Verder heeft ze ronde pijlers met gestucadoord-houten kruisribgewelven. Verder heeft het een westtoren met overhoekse steunberen , gekoppelde galmgaten en een naaldspits . Het interieur van de kerk is neogotisch. Rond de kerk ligt een door een natuurstenen muur omgeven kerkhof. De kerkgebouw is een rijksmonument en gewijd aan Sint-Martinus .	
Fiets- en wandelcafé A gen Kirk, Vijlen, Vijlenerberg 115	50-47-15 NB 05-57-49 OL	http://www.agenkirk.nl/ Leuk café met heiligenbeelden, eerlijk eten, een goede prijs, prettige, vlotte bediening en sfeervolle muziek.	
Beeld van de 7 rotten	05-57-48 NB 05-57-48 OL	Zaadlijst als teken van verbondenheid tussen de 7 rotten of gehuchten: Mamelis, Rott, Cotessen, Melleschet, Vijlen, Berg, en Camerig.	
Evenementenplein 'de Koel'	50-47-21 NB 05-57-51 OL	Koel staat voor de plek in het dorp waar vanaf 1875-1927 mergel werd gedolven voor de Vijlense cementindustrie. In 1982 werd de koel weer opgevuld en in 2004 getransformeerd tot een multifunctioneel evenementenplein met speeltuin en jeu de boules baan.	
Molensteen met metalen deksel van pastoor Schleiden hoek Vijlenstraat/Vijlenberg	50-47-22 NB 05-57-46 OL	Foto's Molensteen met een metalen 'deksel'. Opschriften: FR. SCHLEIDEN 1896-1955 Op de rand: "zit 'r noe... ich han 't uch jo ummere gezaat... der himmel, dat is 't fiengste wat besjteer..." Kunstenaar. Joseph J.H. (Sjef, ook Joep) Hutschemakers (Banholt, Margraten, 1931), beeldhouwer te Sint Geertruid. Franz J.A. Schleiden (Setterich-Siersdorf (Duitsland) 7 maart 1896-Kerkrade 12 juli 1955), in 1920 benoemd tot kapelaan te Vijlen, in 1928 te Hoensbroek en in 1926 Op de Molenberg, vanaf 1939 pastoor the Mheer en van 1945 tot zijn overlijden op de Holz. Schrijver in Limburg dialect en bestuurslid van dialectvereniging Veldeke (1929-1955). Als letterkundige verkrijgt hij erkenning voor zijn werken doordat hij in 1947 benoemd wordt tot lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden.	Vijlenstraat/Vijlenberg
Restaurant Cuba Libre Marmelisserweg 16-18	50-47-28 NB 05-57-44 OL	www.restaurantcubalibre.nl	Vijlen

Hotel-Café-Restaurant Vijlerhof Hilleslagerweg 2		www.vijlerhof.nl/	
Kleine Voort aan de Pannisbergweg langs vakwerkboerderij met hof	50-57-10 NB 50-57-39 OL		Pannisbergweg
Vakwerkhuis, pannisbergweg	50-57-11 NB 50-57-42 OL	Let op de Bronzen klink aan de poort en een verstopt vakwerkhuisje erachter.	Pannisbergweg
Vakwerkboerderijen Hopschet, 'Oud Vijlen'	50-47-12 NB 50-57-53 OI	'Op ghene Hopschet' is een pittoresk stukje oud-Vijlen. Naar men zegt zou het vakwerkhuisje (Hopschet 18 met kunradersteengevel en mergel met fossielen) uit 1485 stammen. In het pand 'Gulpen' 12 (nu Hopschet 12) was heel vroeger een schooltje gevestigd waar 'Begiene' onderricht gaven. De panden Hopschet 8+ 10 hadden toen de functie van verenigingslokaal. Aan het vakwerkhuis (Hopschet 6) gaf de vroegere bewoner Scheng Schwanen, de bijbelse naam 'de Arc van Noach'. Volgens de overlevering heeft de schuur van dit pand gedurende de bouw van de Sint Martinuskerk in de vorige eeuw dienst gedaan als noodkerk. Nu is dit in gebruik als groepsaccommodatie met de naam 'Op de Hopschet'. Dit pand ligt precies 200 meter +NAP. Zie www.paradijsvogels.nl .	Hopschet
Villa van 'Prins Hendrik' en oude holle Lindeboom aan de rand van het dorp Vijlen Vakwerkhuisje met kruisje aan steile weg langs de villa naar beneden: nr. 2.	50-46-59 NB 50-57-55 OI 50-46-58 NB 50-57-51 OL	De oude linde is een grensboom die de grens van het Oostenrijkse- Habsburgse Rijk markeerde. Deze linde dateert uit de zestiende eeuw en staat voor een villa uit 1904. Deze villa diende als buitenverblijf voor prins Hendrik. Deze prins ontving hier zijn Akense maitresse. Als ze in haar koetsje aankwam was ze altijd vrijgevig, de vijlense jeugd raapte het kleingeld op wat ze rondstrooide.	Vijlenstraat
Mariamonument en kruiswegstaties	50-46-44 NB 05-57-55 OL	De 'grot' en de kruiswegstaties liggen aan de rand van het Vijlenerbosch met een mooi zicht op Vijlen en omgeving. Er staat een aantal banken en rododendrons en andere planten sieren de omgeving. De 'Mariagrot' is een feite een natuurstenen wand met daarop een helderwit beeld van Maria en kind. De 14 kruiswegstaties zijn gevormd door een bakstenen zuil met daarop een huisvormige opbouw in cementsteen en daarin een reliëf van de betreffende statie. http://www.kerkgebouwen-in-limburg.nl/view.jsp?content=6276 toelichting met foto. http://www.vijlen.net/randomvijlen/content/mariamonument.html foto: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661231320453807362 Foto van steen bij Mariamonument	Vijlen
Jachttrofees woning, Vijlenstraat 8	50-46-55 N 05-57-47 OL	Naast nr. 8 met de jachttrofees buiten het huis, staan 6 bijzondere geknotte Elzen op een rij	Vijlenstraat
Met aarde bedekte woning, Vijlenstraat 43	50-47-07 N 05-55-31 OL	www.woonheuvel.nl Foto's: https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661233414549593346 https://picasaweb.google.com/108440356331732794075/Beleveniswandeling#5661233204872132642	Vijlenstraat

Boerderij Munnikenhof (of Monnikenhof) met poel, Vijlenstraat 51	50-47-12 NB 50-57-32 OI	Munnikenhof, schepenbank tot circa 1600. voormalige zetel van de heerlijkheid uit de 17 ^e eeuw. Bakstenen gebouw met verdieping en zadeldak en in het midden van de achtergevel een uitbouw. In de muur van de grotendeels moderne schuur is een steen ingemetseld met wapens van de ouders van abdis Henrica Raitz von Frentz. Foto: http://nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Vijlen-Vijlenstraat_51_(2).JPG	Vijlenstraat
Hoeve Panhuis van vakwerk, Pannesbergweg 45a+b	50-47-12 NB 05-57-37 OL	In de heerlijkheid Vijlen was een schepenbankgevestigd, die in de hoeve Panhuis (-brouwerij) zitting hield. Onder het Staatse bewind werd de schepenbank bij de driebank Holset-Vaals-Vijlen met de zetel Holset gevoegd. 17e eeuw (woning), 18e eeuw (schuur).	Vijlenstraat
1 ^e Pompgebouw waterleiding Vijlen met bron	50-46-56 NB 05-57-47 OL	De smid beheerde het pompgebouw van beton rond 1925. Er waren in elk geval vijf dorpsaansluitingen waaronder de pastorie en een 'Op de Hopschet' bij het kruisje. De restanten liggen aan een voetpad met zicht op hoge populieren met maretakken.	Weiland
Oud bakhuisje bij Groeneweg 9	50-46-51 NB 50-57-34 OI	De eigenaar kreeg geen toestemming om dit huisje op te knappen voor zijn dochter. De dochter is nu uit huis en het huisje is helaas in staat van verval.	Groeneweg
Hoog vakwerkhuis, Groeneweg 20 (linker deel)	50-46-50 N 05-57-30 OL	Het enige vakwerkhuis in Nederland met een 2 ^e verdieping. De woonkamer ligt op de 1 ^e verdieping (begane grond is kruipruimte). In het rechterdeel van het vakwerkhuis wordt ook de kruipruimte n gebruikt.	Groeneweg
Oude holle Lindeboom met kruisje bij huis Groeneweg 36	50-46-47 NB 50-57-22 OI	De oude linde is een grensboom die de grens van het Oostenrijkse- Habsburgse Rijk markeerde. Deze linde dateert uit de zestiende eeuw.	Groeneweg
A gen Drieschen, Groeneweg 42	50-46-39 NB 50-57-00 OI	Dit huis uit 1928 staat precies op 234.50 NAP. Het NAP-peil zie je op 2 meter onder het bordje.	Groeneweg
Bankje met uitzicht aan de rand van het bos (bij a gen Drieschen)	50-46-33 NB 05-56-53 OI	Dit huis uit 1928 staat precies op 234.50 NAP. Het NAP-peil zie je op 2 meter onder het bordje.	Groeneweg/ Vijlenerbosch
Startpunt 5. Harles, Holset, Raren	Parkeren in het dorp Holset		
Carré-boederij 'de Heuf, oude boom en mariabeeldje boven de poort, Harles 22	50-46-53 NB 05-58-17 OL	De oude hoeve (De Heuf) bevindt zich aan de weg Harles op de NO top van een van het bos afdalende heuvelrug, samen met modernere gebouwen. De hoeve stamt uit 1738. Bekijk ook het bakhuisje ernaast.	Harles
Hoeve Einrade	50-46-26 NB 05-58-39 OL	Hoeve Einrath/Einrade stamt uit de 18-19e eeuw en is het overblijfsel van een kasteel. In de middeleeuwen was dit de 'hulpbank' van het land van Vaals; hier werd bestuurd en recht gesproken. Foto: www.einrade.nl	Harles
Hoeve Doodleger, Harles 3	50-46-24 NB 05-58-40 OL	Bakstenen hoeve met binnenplaats uit 1841. In dialect is het Doodtleijer en wil zeggen dood gelegde waterleiding. Kan zijn zijarm van een beek of waar een meanderende beek is doorgebroken.	Harles
Kindkruis Heuts, driesprong Harles, Holset, Hoeve Doodleger	50-46-58 NB 05-58-43 OL	Zie foto Mariska van het kinderkruis. Kindje Heuts is op 12 jarige leeftijd doodgeschoten bij het stelen van fruit in de boomgaard. Wegens omstandigheden in beide families (Heuts was arm en de dader was rijk) is dit na 2 dagen gevangenschap met een afkoopsom geregeld. Tekst: 'Ing koegel verdwaaft mit sie leve betaalt..'	Harles

Lambertus en Genovevakerk Heiligenmuur en grot ter verering van St. Lambertus en St. Genoveva	50-46-31 NB 05-59-14 OL	Het kerkje is erg populair bij paartjes die van heinde en verre komen om er te trouwen. Vanaf de 19e eeuw tot heden is Holset een regionaal Genovevacentrum en trekt het vooral uit het gebied rond Aken grensoverschrijdende bedevaarten. Aan de voet van de kerkheuvel ligt de Lambertusbron en ernaast een Lourdesgrot uit het einde van de 19e eeuw. Foto: http://www.kerkgebouwen-in-limburg.nl/view.jsp?content=369 Foto: http://www.flickr.com/photos/kippenlijntje/5610667527 Let op de fossielen en kristallen die in de heilige muur zijn verwerkt. Naast de kerk liggen gezellige eetgelegenheden: In de oude Stroopkokerij, Oud Holset en 't Klükske	Holset
Frankenhofmolen of Volmolen, Weijerweg 4 richting Vaals	50-46- 26NB 05-59-50 OL	In Holset richting Vaals, staat een restant van een watermolen uit 1736. Het is een watergedreven molen met bovenslagrad die eigendom is van Stichting Het Limburgs Landschap. De molen Frankenhof was een spinnerij met lakenfabriek en vollerij, een wasserij en herstelruimte. Plaatselijk wordt de molen nog steeds de Volmolen of Gouwmolen genoemd en behoort tot de oudste monumenten van de industriële revolutie in Limburg. Om de molen liggen een aantal vijvers. Deze vijvers hadden als doel, water voor het rad te bufferen. Restant van een watermolen uit 1736. Eigenaar: Stichting het Limburgs Landschap. Watergedreven molen met bovenslagrad. Voorheen: korenmolen. Bouwjaar: 1736/1863. De molen Frankenhof was een spinnerij met lakenfabriek en vollerij, later spinnerij met dekenfabriek, in de buurtschap Weyerhof, ten noorden van de grote hofstede 'Weyerhof' in de buurtschap Holset. Plaatselijk wordt hij nog steeds de Volmolen of Gouwmolen genoemd en behoort tot de oudste monumenten van de industriële revolutie in Limburg. Oorspronkelijk was het een volmolen, die in 1736 werd gebouwd, na afbraak van een totaal vervallen kopermolen uit 1606. De molen bestaat uit een groot U-vormig bakstenen gebouw met één verdieping en een grote zolder, voorzien van een pannen-wolfdak, dat uit 1877 dateert. Recht voor de laan die naar de molen leidt ligt het oude vijvercomplex, waarin water werd opgevangen dat de Zieversbeek aanvoerde. Voordat het water in de grote weijer kwam, passeerde het een zandvang. Deze was nodig om te garanderen dat slib- en zandloos water werd gebruikt bij het vollen van de wol. Ook achter de molen zijn nog twee [kleinere] vijvers herkenbaar. Al deze vijvers hadden als doel om zelfs tijdens extreem droge periode water voor een draaiend rad te kunnen leveren; zonder deze energiebron stond de molen immers stil. http://www.limburgs-landschap.nl/gebieden/frankenhof-molen http://nl.wikipedia.org/wiki/Volmolen_Frankenhof http://books.google.nl/books?id=SVNi_RR_69QC&pg=PA11&lpg=PA11&dq=Frankenhofmolen+holset&source=bl&ots=6S8jOwp6hB&sig=W8mFtThYaUmA_rE1uNbMU4xyRnQ&hl=nl&ei=DCOTTtOoFo3s-gbl9rT6Cg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCKQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false . Foto: www.molens.nl/site/dbase/molen.php?v=1&provincie=Limburg&mid=1321&toonoverzicht=1&page=12	Holset
Oudste Vakwerkhuisen van Limburg		Raren is gedeeltelijk een beschermd dorpsgezicht. Hier liggen de oudste vakwerkhuisen van Limburg. De vakwerkhuisen Rarendersstraat 19, 71 en 73 dateren uit de 17e eeuw. http://nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Rarendersstraat.19.Raren.jpg	Raren

Vakwerkhuis met Andreaskruizen nr 19	50- 46-01 NB 05-59-22 OL	http://nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Rarenderstraat.71.Raren.jpg http://nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Rarenderstraat.73.Raren.jpg	
Vakwerkhuis nr 71	50-45-39 NB, 05- 59- 18 OL	Bijzondere vakwerkhuisen uit de 18e en begin 19e eeuw: Rarenderstraat 19, 24, 45, 57, 63, 65. Lange bosweg 14, Melenbroekerweg 3, Epenerbaan 4 en 6.	
Vakwerkhuis met Andreaskruizen nr 73	50- 45- 38 NB 05-59-18 OL		